

رابطه نرخ بیمه حمل و نقل دریایی با ابعاد امنیتی

در خلیج فارس

قدرت‌های فرامنطقه‌ای در خلیج فارس و دخالت آنها در این منطقه، می‌تواند زنگ خطر برای آینده کشورهای منطقه باشد. آنها باید با همکاری خود در کلیه زمینه‌ها، مانع از خطرات و تهدیدات در این منطقه شوند. از این رو فعالیت بیمه‌ای راهی است که می‌تواند همکاری منطقه‌ای را گسترش دهد، چرا که این منطقه حادثه‌خیز است و بیمه را امری مهم و ضروری می‌سازد. به عنوان شاهدهی بر این مدعی، قابل ذکر است که با حمله عراق به جزیره خارک در سال ۱۹۸۵، با هدف توقف کامل صادرات نفت ایران، بیمه لویدز لندن قیمت نرخ بیمه کشتی را تا ۲۵٪ افزایش داد. در این حال اگر صاحب کشتی محموله و خود کشتی را می‌فروخت، نمی‌توانست حق بیمه را پردازد. با تهدید بسته‌شدن تنگه هرمز، کشورهای شورای همکاری خلیج فارس وقتی توان مقابله با ابعاد امنیتی این ناامنی را نداشتند، از آمریکا کمک خواستند و کشتی‌های خود را تحت پرچم آمریکا در آورند. وقوع جنگ‌های مختلف در خلیج فارس، بر صنعت بیمه جهانی در حوزه خلیج فارس اثر نامطلوب و غیر قابل پیش‌بینی گذاشته و این اثر از سال ۱۹۸۰ به طور مداوم افزایش یافته است. رشد فزاینده بیکاری و قوانین خاص تجارت جهانی ناشی از مسئله پیوستن ایران به آن سازمان، باعث تشدید این اثرات شده که این امر توأم با

فاطمه صادقی^۱

خلیج فارس همواره از لحاظ امنیتی و موقعیت استراتژیکی آن، یک منطقه حساس بوده و از آن جایی که فعالیت‌های اقتصادی در این منطقه ممکن است دچار حادثه یا سانحه شوند، بیمه را امری ضروری می‌نماید. با وجود امنیت و پایین بودن نرخ بیمه، مبادلات اقتصادی و سرمایه‌گذاری هر روز گسترش یافته و دریچه‌ای برای پیشرفت کشورهای فراهم می‌آورد. در حال حاضر امنیت در خلیج فارس، مهمترین هدف سیاستمداران می‌باشد که با تأمین امنیت در خلیج فارس، به هدف‌های اقتصادی و سیاسی خود دست یابند و این تحقق نمی‌یابد مگر آنکه کلیه کشورهای منطقه خلیج فارس، تا رسیدن به یک امنیت

همگانی با یکدیگر همکاری نمایند. این منطقه به دنبال دو دهه خونبار و ویرانگر، (امروزه) شاهد حضور فعال و مستمر نیروهای بیگانه می‌باشد که در طول این سال‌ها، فروش کلان تسلیحاتی، این منطقه را به انبار سلاح‌های گوناگون تبدیل کرده است. عقد پیمان‌های نظامی و امنیتی قدرت‌های بزرگ جهانی با دولت‌های کوچک منطقه، شرایطی را به وجود آورده که تداوم آن در بلندمدت و حتی میان‌مدت امکان‌پذیر نمی‌باشد. و امروزه حضور

درمال حاضر امنیت در

خلیج فارس، مهمترین هدف

سیاستمداران می‌باشد که با

تأمین امنیت در خلیج فارس،

به هدف‌های اقتصادی و

سیاسی خود دست یابند.

۱. کارشناس ارشد جغرافیای سیاسی

برای مثال ایران در زمینه بیمه در حوزه خلیج فارس با کویت، بحرین و امارات همکاری دارد. شرکت کویت‌ری، اریگ، عرب‌ری و ... شرکت‌هایی هستند که طرف قرارداد بیمه‌ای کشور ما هستند و همکاری بیمه‌ای در زمینه‌های آتش‌سوزی، هواپیما، کشتی، بیمه باربری و مهندسی صورت می‌گیرد. با افزایش همکاری‌های منطقه‌ای، قراردادهای رونق صعودی به خود گرفته و با افزایش امنیت همراه است و همان‌طور که قبلاً اشاره شد عدم همکاری منطقه‌ای و دخالت قدرت‌های فرمانطقه‌ای، عامل بسیار مهمی در بروز این ناامنی می‌باشد. آمار و اطلاعات موجود شاهدهی بر این مدعا است که مناطقی که در مجاورت منطقه بحران بودند، نرخ حق بیمه بالاتری نسبت به مناطقی که در فاصله دورتری از این مناطق بودند، دارند که در سال‌های ۶۵ و ۶۶، منطقه در اوج ناامنی به سر می‌برد که جدول و نمودار شماره ۲ مؤید این مطلب است. در سال ۶۵ هر ۷ روز یک کشتی و در سال ۶۶ هر ۵ روز یک کشتی مورد حمله دشمن قرار می‌گرفتند و در این زمان نرخ حق بیمه ۱۰٪ بوده و در سال ۱۳۸۰ که ناامنی وجود نداشته، نرخ بیمه‌ها ۱/۰۱۲۵ درصد در ۱۰ هزار بوده است که نمودار ۱ در جدول شماره ۱ بیانگر این موضوع است.

مسئله دیگر حمل و نقل کالا است که به لحاظ جغرافیایی و ژئوپلیتیکی، منطقه خلیج فارس اصلی‌ترین راه ارتباطی است و می‌تواند با کمترین هزینه ممکن، ارتباط تجاری و حمل و نقل بین کشورهای حوزه خلیج فارس و آسیای مرکزی را با سایر نقاط جهان برقرار یا تسهیل کند. اهمیت حمل و نقل در منطقه خلیج فارس از آن جهت است که اولاً حدود ۷۰ درصد از ذخایر نفتی شناخته شده در این منطقه وجود دارد و بیش از ۶۰ درصد تولید نفت روزانه اوپیک، از طریق آب‌های این منطقه به کشورهای جهان صادر می‌شود.

نرخ تورم و به موازات افزایش ریسک، منجر به افزایش نرخ حق بیمه‌های دریایی شد. وقوع جنگ در خلیج فارس، عواملی همچون رکود اقتصادی و افزایش نرخ حق بیمه، افزایش تورم را به وجود آورد که هر کدام از این عوامل اثرات سوئی را بر پیکره بیمه برجا گذاشته است.

از آنجا که کارکرد صنعت بیمه متأثر از امنیت است، عدم امنیت می‌تواند با افزایش ریسک بر قراردادهای بیمه‌ای تأثیر منفی گذارد.

اینجا یک سؤال مطرح است که: «افزایش میزان امنیت دسته جمعی و همکاری منطقه‌ای، چگونه بر ریسک حمل و نقل دریایی تأثیر می‌گذارد؟!»

کشورهای حوزه خلیج فارس دارای ویژگی‌های مشترک و متعددی هستند که آنها را به هم پیوند می‌دهد. این مشترکات، خلیج فارس را از سایر مناطق متمایز ساخته است به طوری که موقعیت جغرافیایی آنها ایجاب می‌کند، تا با هم همکاری داشته باشند. توافق بر سر همکاری‌های عملی، مثل حمل و نقل، بیمه و ارتباطات، آسان‌تر از مسائل حساس امنیتی است.

نمودار ۱-حمله به ناوگان شرکت ملی نفتکش ایران از ابتدای جنگ تحلیلی تا پایان اسفندماه ۱۳۶۶

جدول شماره ۱: نرخ بدنه کشتی در سال‌های مختلف

نرخ به درصد	۰/۱٪	۱۰	۳	۳	۳	۱/۰۱۲۵*
سال	۶۳	۶۵/۴/۱	۶۵/۷/۸	۶۵/۹/۲۴	۶۵/۷/۲۶	۱۳۸۰

* رقم مربوطه در ۱۰ هزار است.

جدول شماره ۲- نرخ بدنه کشتی در برخی از مناطق

منطقه	نرخ به درصد
چابهار	۰/۱
بندرعباس	۰/۱
سیری	۰/۱۲۵
لاوان	۰/۳
بوشهر	۰/۸

ارقام مربوط به سال ۶۵ است.

نمودار ۲. نرخ بیمه تعدادی از مناطق

منبع: آمار مربوط به روزنامه‌ها و مقالات گرفته از اینترنت

نتیجه‌گیری

برخوردار است.

- ۱- با توجه به دخالت و حضور قدرت‌های فرا منطقه که بر امنیت منطقه تأثیر فراوان دارند، بازار داخلی صنعت باید توسعه و گسترش یابد و کشورهای منطقه، به خصوص در زمینه بیمه اتکائی، به هم نزدیک شوند و با یکدیگر همکاری نمایند که البته منافع مشترک اقتصادی نیز می‌تواند دلیل دیگری برای ایجاد زمینه همکاری نزدیک، بین کشورهای منطقه باشد.
- ۲- همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی می‌تواند به صنعت بیمه جوان کشورهای منطقه کمک کرده، آنها را به قدرتی برای رقابت با شرکت‌های بزرگ بیمه تبدیل کند، که این امر، هم از نظر اقتصادی و هم از نظر سیاسی، حائز اهمیت است.
- ۳- همکاری‌های شرکت‌های بیمه‌ای منطقه می‌تواند صنعت بیمه منطقه را از وابستگی به بازارهای جهانی نجات دهد، یا این وابستگی را به حداقل برساند.
- ۴- استفاده از ظرفیت موجود در منطقه و بهره‌گیری از آن می‌تواند خلیج فارس را به سوی یک منطقه مولد اقتصادی رهنمون کند.
- ۵- با اجرای یک سیاست و راهبرد فعال و همگرایی در منطقه، با هدف تأکید بر مشترکات منطقه و تأیید این مشترکات، منافع ملی همه کشورهای منطقه تأمین و تضمین خواهد شد.
- ۶- همکاری منطقه‌ای در زمینه زیست و محیط زیست خلیج فارس، که جلوگیری از آلوده کردن این اکوسیستم در منطقه، برای مردم حاشیه آن، از اهمیت زیادی برخوردار است.
- ۷- همکاری در زمینه منافع مشترک اقتصادی می‌تواند به همبستگی کشورهای منطقه کمک کند.
- ۸- همکاری دسته‌جمعی باعث به وجود آوردن امنیت در منطقه شده و وجود امنیت نیز باعث پایین آمدن ریسک در این منطقه می‌شود. در این صورت، کشورهای منطقه نیز خواهان سرمایه‌گذاری در این منطقه خواهند بود. در نتیجه چنین امری، همکاری‌ها افزایش یافته، و در نهایت با کاهش نرخ حق بیمه‌ها، رونق اقتصادی ایجاد و فعالیت اقتصادی گسترش می‌یابد.
- ۹- اقتصاد جغرافیایی منطقه یا همان ژئواکونومی خلیج فارس، یک پارامتر مهم است که از نتایج برقراری امنیت در منطقه، مشارکت، همکاری و اعتمادسازی حاصل می‌شود. این سه عامل، خود عدم دخالت قدرت‌های فرامنطقه، اتحاد کشورهای منطقه و ایجاد امنیت منطقه‌ای را به وجود می‌آورند.

پیشنهادات

- ۱- برای ایجاد امنیت و ثبات در منطقه خلیج فارس، تنها همکاری و مشارکت کشورهای خلیج فارس می‌تواند راهکاری سازنده، عنوان شود. بهترین دفاع در مقابل دخالت قدرت‌های سودجو، جهت استفاده از منابع ملت‌های این منطقه، ایجاد شرکت بیمه‌ای منطقه و فرامنطقه، ایجاد سازمان‌های منطقه‌ای در زمینه‌های گوناگون، و ایجاد حزب سبز، با الگو گرفتن از اروپا، برای حفظ اکوسیستم خلیج فارس است.
- ۲- به منظور تمرکز فعالیت‌های جمعی کشورهای

از افرادی برای ریزنی، منطقه خلیج فارس را از یک منطقه تک محصولی، به یک منطقه اقتصادی و صنعتی تبدیل کنند.

۴- از تکروری فروگرایانه زیانبار که منافع ملی و جمعی کشورهای منطقه را مورد تهدید قرار می‌دهد، پرهیز شود.

۵- برای تضمین امنیت صنعت کشتیرانی، پوشش بیمه‌ای را برای کشتی‌های خارجی افزایش دهیم.

۶- پیشنهاد دادن برنامه‌ای به منظور تخفیف اثرات زیان‌بار و حفاظت منطقه‌ای، که تحت تأثیر درگیری‌ها قرار داشت.

حوزه خلیج فارس در قالب تأمین امنیت و تحقق توسعه اقتصادی، تشکیل جامعه یا سازمان منطقه‌ای با نام جامعه اقتصادی کشورهای حوزه خلیج فارس، ضروری به نظر می‌رسد. بدیهی است در صورت تحقق اهداف یاد شده، علاوه بر شکوفایی و رونق اقتصادی منطقه، شاهد حضور مقتدرانه کشورهای حوزه خلیج فارس در عرصه‌های بین‌المللی، از طریق وحدت در کنش‌ها و رویه‌های سیاسی، خواهیم بود.

۳- کشورهای منطقه باید با تقویت و تحکیم روابط سیاسی و همکاری همه جانبه منطقه‌ای و تشکیل کمیته‌های کارشناسی فنی بیمه برای گسترش صنعت بیمه، با استفاده

چرخه ایجاد امنیت در منطقه از طریق فعالیت‌های بیمه‌ای

منابع:

۱. مجموعه مقالات همایش بین‌المللی خلیج فارس.
۲. رضایی، نصیر، اسفندماه ۷۱ و دی‌ماه ۸۰، «حمل و نقل دریایی و کشتیرانی در خلیج فارس»، ترجمان اقتصادی.
۳. کیهان، آمار و اطلاعات، نرخ حق بیمه سال ۶۵.
۴. نشریه جام جم، مرداد ۸۲، شماره‌های ۲۲، ۲۳، ۲۵.
۵. یزدانفام، محمود ۱۳۷۸، «اسکورت نفتکش‌ها»، مرکز جنگ سپاه پاسداران.

7. The Cii, 1995 'Under writing hulls marine risk their assurance', London, pp. 13/29 – 14/26.

